

מסורת הש"ס

א) ס"א ולא עוד אלא שכופין את רבו וכותב לו רבו שטר שחרור, (ב) כמותות כח, (ג) לעיל יד: טו. (נכתות ע...), ד) [לעיל א...], ה) [לעיל לח:], ו) [נכרות טו: וט"ז], ז) [לעיל לט...], ח) ב"מ ק"ב, ט) [נמחות לו:], י) לקמן דף מא': (יא) [ע"י מוס' לקמן עב. ד"ה ספ'], יב) [וע"י היטב מוס' ב"מ מז. ד"ה בכליו], יג) [דף לט: ד"ה אין לו תקנה], יד) צ"ל ח"ק דרשב"ג,

גליון הש"ס

גמ' יש בלשון הזה לשון שחרור. ע' יצמות דף מז ע"ב מד"ה שם גרי: שם אמר אבימר המפקד עבדו. ע' לקמן דף מג ע"ב מד"ה אכל: שם אול אקנייה לבנו קבן. ע' לקמן דף מז ע"א מד"ה יוס של רבו:

מוסף רש"י

אר שעשאר רבו אפוטרופוס. מפר נססו צדו להנעם ולהוציא לסחורה (כתובות כח), לא יצא לחירות. ולא אמרין עבדו. ע' לקמן דף מג ע"ב מד"ה אכל: שם אול אקנייה לבנו קבן. ע' לקמן דף מז ע"א מד"ה יוס של רבו:

מוסף תוספות

א. יצא לחירות. מוס' הא"ש. ב. פשיטא דכיון שיצא לחירות. רשב"א. ג. משום דכותב לשבת יצירה. רשב"א. ד. דקניו לרבו לענין. מוס' הא"ש. ה. פ"י ה"ז דלא הוה מקשי ל"י ר' אמי ור' אסי אלמא איסורא לבריה מורית וקשיא לאמימר. מוס' הא"ש. ו. אפי' אי אמר לשון שחרור, ע"כ דביר רב דימי שאמר משמי דר' יוחנן שכופין את היורשים לשחררה, בטעותא הוה, דכיון דפקע הממונ מחיים ולא נשאר עליה רק איסור, מיתה מפקעת האיסור ולא בעיא שחרור. מוס' הא"ש. ז. מוס' הא"ש ממו: ימצאר היורשים בשוק ויארמו לו.

יאל לחירות. דאי לאו דשחרריה לא הוה שציק ליה למנסב צת חורין: כל כך יש צידך. משמיה דרבי ואני שונה ומכ"ל אינה מקודשת: **שטר אירוסין**. הרי את מקודשת לי וקדשה צו: דרצה בר רב שילא לקמן: **השיאו אשה**. דאי לאו דשחרריה לא הוה מיעבד איסורא על ידו: **ואיהו עבד איסורא**.

שנושא את שפחתו: **לאי צו והתקדשי צו**. כלומר אי דאמר התקדשי צו גרידא ודאי שחררה מעיקרא אכל השמא דאמר לה לאי צו והתקדשי צו חה יהיה לך שטר שחרור ושטר ארוסין גלי מילתיה דלא שחררה אלא זהאי: **ר"מ סבר יש בלשון**. הרי את מקודשת לי לשון שחרור וה"ק הו רלויה להתקדש לי צו והתקדשי צו: **שהניה ספילין בפני רבו**. אין דרך עבד להניה תפילין דמ"ע שהזמן גרמא היא דלילה לאו זמן תפילין הואי: **אפוטרופוס**. על נכסיו דאי לאו דשחרריה לא הוה חשיב ליה: **הרי זה לא יאל לחירות** גרסינן: **אמרו לפניו**. לפני ר' יוחנן: **אי אסה מודה**. דאל יסתעבדו אינו לשון שחרור ולא לשון הפקר אלא לא יטריחיהו בעבודתה אכל וולדות היואלין ממנה מעכשיו עבדים הם ואמאי כופין לשחררה ויפסידו ולדות מכאן ולהבא שלא זוה אביהם כן: **ה"ג כי אסא רב שמואל כו'** ולא גרסי' אלא. ופליג אדרב דימי ואמר לא כך אמר רבי יוחנן אלא כך אמר: **ועושין לה קורס רות**. ואס אין רומה מתקדשה בלא שחרור ישחררה: **אין לו סקנה**. ואפי' בשטר: **לא מוריה**. שאין ירושה אלא בדבר שצ

צו ממון: **והא כי אסא רב דימי כו'**. וכיון דאמר אל יסתעבדו זה פקע ליה ממונא מינה וקאמר יורשין כותבין לה גט שחרור: **טעופא היא**. כדאמרן לעיל דהוא לא זיה לשחררה: **ופרכין מאי טעופא**. דרב דימי דלא אמר האכ בלשון שחרור: **הא אמר**. הרי את צו חורין לא הו קפדי רבי אמי ורבי אסי עלה: **כרצ שמואל צר יהודה סבירא לי**. דאמר לא א"ר יוחנן כן ולא אמרו לו רבי אמי ורבי אסי כן וכיון דקאמר יעשה לה קורת רוח לא מנע כח היורשין ממנה אלא צהן תלה: **דיסקרסא**. קריה: **דעבדי**. עבדים של ישראל היו ומכרם לעובד כוכבים **ותנן** (לקמן דף מג): המוכר עבדו לעובד כוכבים יאל לחירות: **כלו מרווסא כתראי**. כלו אדונייהם האחרונים עובדי כוכבים: **אסו העבדים: לקמיה דרבינא**. להמירן צבנות ישראל: **אסדרו אנני מרווסיינו קמאי**. חזרו על צני אדונייהם הראשונים ובקשו מהם לכתוב לכס גט חירות: **אין לו סקנה**. דאיסורא לבניו לא מורית והא נמי כי זכניה פקע כספיה מיניה ואיסורא הוא דהוה ליה גציה ואיסורא לאו ירושה היא להורישה לבניו: **כרצ דימי סבירא לי**. דאמר אל יסתעבדו זה ופקע להו ממונא מיה וקאמר כותבים לה גט שחרור: **הא אמרה בלשון שחרור**. כדאמרין **ליה מינאי**. כדאמרין **לכרור** לו דמיס יפין כמה שהוא נישוס צוקו שהרי לריך העבד לכתוב שטר על חצי דמיו: **דין מוקמינן אפוטרופוס**. לינוקא לברור

השולח פרק רביעי גימין

לאפוקי מר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אע"ג דרב גופיה פסיק כוומיה צההיא פרקא דהתם לשופרא דשטרא אמתקין יא) אכל הכא למאן דאמר בכליו של מקנה לא מהני בכליו של קונה ובקונטרס פירש צהזהב (ב"מ מז).

יצא לחירות) א"ל רבי יוחנן כל כך יש בידך ואני שונה הכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת כדאמר רבה בר רב שילא בשרבו הניח לו תפילין הכא נמי בשרבו השיאו אשה ומי איכא מידי דלעבדיה לא מעבד ליה איסורא ואיהו עבד איסורא אמר ר"ג בר יצחק הכא במאי עסקינן דאמר לה צאי בו והתקדשי בו רבי מאיר סבר * יש בלשון הזה לשון שחרור ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון שחרור א"ר יהושע בן לוי עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות *מיתבי ג'לוה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקים בבהכ"ג בפני רבו ה"ז לא יצא לחירות אמר רבה בר רב שילא יכשרבו הניח לו תפילין כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותי כופין את היורשים וכותבין לה גט שחרור ה"אמרו לפניו רבי אמי ורבי אסי רבי אי אתה מודה שבניה עבדים כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן ימי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי קורת רוח עשתה לי יעשה לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח מ"ט *מצוה לקיים דברי המת * אמר אמימר המפקיר עבדו אותו עבד אין לו תקנה מ"ט גופיה לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לא מצי מקני ליה א"ל רב אשי לאמימר *והאמר עולא אמר רבי יוחנן *ורב חייא בר אבין אמר רב אחד זה ואחד זה יצא לחירות וצריך גט שחרור א"ל *צריך ואין לו תקנה איכא דאמרי אמר אמימר *המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה מאי טעמא גופיה לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבריה לא מורית א"ל רב אשי לאמימר והא כי אתא רב דימי א"ר יוחנן דרב דימי טעותא היא א"ל מאי טעותא דלא אמרה בלשון שחרור הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי א"ל אנא כדרב שמואל בר יהודה סבירא לי ההוא דסקרתא דעבדי דאודבן לעובד כוכבים כלו מרוותא בתראי אתו לקמיה דרבינא אמר להו זילו אהדרו

מ.

דכר לאפוקי מר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אע"ג דרב גופיה פסיק כוומיה צההיא פרקא דהתם לשופרא דשטרא אמתקין יא) אכל הכא למאן דאמר בכליו של מקנה לא מהני בכליו של קונה ובקונטרס פירש צהזהב (ב"מ מז). דלוי דאמר בכליו של מקנה כ"ש בכליו של קונה ואין נראה כיון דאמר דגואל כמו לצעו לא מהני אלא בענין זה חליפין משום דבעינן דומיא דנעלו ולא אמרינן דהואיל דכלי שזה פרטה קני כל שכן פירות שוים אלק זוז דאיכא הנאה טפי דגמר ומקני ועוד אמרינן צנדרים צהשותפין (דף מנה): דסודרא קני על מנת להקנות הואי: **בשרבו** הניח לו תפילין. ולא משום דלא מיעבד ליה איסורא דמצרך עליהן ואיכא צרכה לצטלה דהא סוכה לולב ושופר וכמה מלות עשה שהנשים מצרכות אלא משום דאין עבדים רגילים צתפילין ואי לאו דשחרריה לא הוה מנח ליה: **אותו העבד אין לו תקנה**. פירוש לא צבת חורין ולא צשפחה

דפירש צקונטרס לעיל) ואין נראה מדאמר לעיל (דף לח). **עבד צצרח מצית האסורין** * כו' ולא עוד אלא שכופין את רבו ועושה אותו כן חורין ומאי קא משמע לן פשיטא^א וצבת חורין^ב כמו חזיו עבד וחזיו צן חורין וכן הא דאמר צירושלמי דהיכא דאמר שחררו כופין את היורשים משום מצוה לקיים דברי המת תיפוק ליה משום דלסור צשפחה וצבת חורין וצפי צתרא דכריתות (דף מד): אמרינן דצצר יי' רצב"ג המפקיר עבדו יאל לחירות וריץ גט שחרור ומעוכב גט שחרור אוכל צתרומה ומסתצרא כיון דלואל צתרומה דשרי נמי צשפחה ולכן נראה דאין לו תקנה צבת חורין קאמר אכל צשפחה שרי: **צצריך ואין לו תקנה**. ^אמימה דמיקשי ליה מאלדך דרבי יוחנן דאמר לעיל (לח). **עבד צצרח מצית האסורין כו'** ולא עוד אלא כופין את רבו אלמא יש לו תקנה:

הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי. תימה דלעיל קאמר **אדרבי יוחנן** אי הכי המפקיר עבדו ומת נמי יהא משתלם בלא גט דעבדו כאשמו והכא משמע דצעי גט ושמה לעיל אמאי כרצ שמואל צר רבי יהודה דהכא אי נמי הכא צעי גט מדרבנן שלא יאמר לו^א עבדי אתה כדאמר לקמן לחד תנא ציואל צראשי אצריס:

וכתב **אבני מרוותא קמאי ויכתבו לכו גיטא דחרותא** אמרו ליה רבנן לרבינא **והאמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה אמר להו אנא כרב דימי סבירא לי אמרו ליה דרב דימי טעותא היא אמר להו מאי טעותא דלא אמרה בלשון שחרור הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי יוהלכתא כרבינא ההוא עבדא דבי תרי קם חד מינייהו ושחרר' לפלג'י' אמר אידך השתא שמעי בי רבנן ומפסדו ליה מינאי * אול אקנייה לבנו קמן שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה *כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישיב לו בראשו אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זווי *מוקמינן ליה אפוטרופוס ובמקרקיש**

כגון הרי את את צת חורין: ס"ג דלא טעותא היא וכופין דירושה היא להורישה לבניו: **ומפסדי ליה מינאי**. כדאמרין **לכרור** לו דמיס יפין כמה שהוא נישוס צוקו שהרי לריך העבד לכתוב שטר על חצי דמיו: **דין מוקמינן אפוטרופוס**. לינוקא לברור

עין משפט ונר מצוה

עד א מיי פ"ו מהלכ' עבדים הלכה ח טו"ע י"ד ס' רסו סט"י סט וסעף נח:

עה ב ג ד מיי פ"ח מהל' עבדים הלכ' ח סמג עשין פו טו"ע י"ד ס' רסו סעף ע וטו"ע אה"ע ס' ד סעף יב: ע"ז ה מיי' שם פ"ו הל' ד סמג שם טו"ע י"ד שם סעף עו:

ע"ז מיי' שם ופי"ט מהל' זכיה הלכה יב סמג שם טו"ע שם סעף ע [וטו"ע חו"מ סימן רנו ס"ז]:

עה ז מיי' פ"ח מהל' עבדים הלכה יג סמג שם טו"ע י"ד ס' רסו סעף סד: ע"פ ח מיי' שם פ"ו הל' ח סמג שם טו"ע שם סעף גח:

פסקי רי"ד

אריב"ל עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות. פ"י עבד לאו בר תפילין הוא דתפילין מצות עשה שהזמן גרמא הם ולילה לאו זמן [ותפילין] הוה ושבח נמי לאו זמן תפילין הוא ועבד איתקש לאשה איתוביה ליה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא ג' פסוקים בב"ה בפני רבו הרי זה לא יצא לחירות אמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו תפילין וכן נמי אם השיאו רבו אשה יצא חירות וכופין אותו לכתוב גט לשחרור: אמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה מ"ט גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבריה לא מורית. פ"י שאין קנין האסור ממון להורישו לבניו. וליהא לבריי אמימר דאמי' ההוא כסקרתא דעבדי ואודיוו לגרים. פ"י עיר של עבדים כדאמרן בפרק כיצד מעבירין (נזנ). גבי עיר של יחיד כס הקרתא דריש גלותא כלו מרוותיהו בתראי. פ"י הגרים שקנאום אתו לקמיה דרבינא אמר להו זיל אהדרו אבני מרוותא קמאי ולכתבו לכו גיטא דחירותא כו' ותנן לקמן (מג): המוכר עבדו לגרים יצא לחירות אבל צריך גט שחרור להחירו בבב ישראל והלכתא כרבינא שגם היורש יכול לשחרר ואע"ג דליכא עליה אלא קנין אסור בלחוד. ההוא עבדא דהוה לב תרי קם חד מינייהו ושחרריה לפלגא דדייה אמר אידך השתא שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי כי אמרי' לקמן מי שחציו עבד וחציו כן חורין כופין את רבו ועושין אותו כן חורין וכותב לו שטר על חצי דמיו אול אקנייה לבנו קמן שלחה רב יוסף בריה דרבא קמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישיב בראשו אנן קים לן בינוקא דמיקרבא דעתיה לגבי